

**UNIVERSITATEA LIBERĂ INTERNAȚIONALĂ DIN
MOLDOVA DIN MOLDOVA**

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 342 (043.2)

CUCULESCU ANDREI

**PRINCIPIILE CONSTITUȚIONALE APLICABILE
ACCESULUI LA PUTERE ÎN STAT**

SPECIALITATEA: 552.01 DREPT CONSTITUȚIONAL

Rezumatul tezei de doctor în drept

CHIȘINĂU, 2019

**Teza a fost elaborată în cadrul Catedrei Drept Public a
Universității Libere Internaționale din Moldova**

Conducător științific:

ȚURCAN Serghei doctor în drept, conferențiar universitar, specialitatea 552.01 - drept constituțional

Referenți oficiali:

1. Cârnaț Teodor, doctor habilitat în drept, profesor universitar, USM

2. Goriuc Silvia, doctor în drept, conferențiar universitar, Academia de Administrare Publică

Componenta consiliului științific specializat:

1. Popa Victor, președinte, doctor habilitat în drept, profesor universitar

2. Zaporojan Veaceslav, secretar științific, doctor în drept, conferențiar universitar

3. Smochină Andrei, doctor habilitat în drept, profesor universitar

4. Bantuș Anatolie, doctor în drept, profesor universitar

5. Zubco Valeriu, doctor în drept, conferențiar universitar

Susținerea va avea loc la 06.04.2019, ora 10:00 în ședința Consiliului Științific Specializat D 552.01-24 la Universitatea Liberă Internațională din Moldova (MD 2012, Republica Moldova, mun. Chișinău, str. Vlaicu Pârcălab nr. 52, sala 212).

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Universității Libere Internaționale din Moldova și pe pagina web a ANACEC.

Rezumatul a fost expediat la _____.

**Secretar științific
al Consiliului științific specializat
dr., conf. univ.**

_____ **ZAPOROJAN Veaceslav**

**Conducător științific,
dr., conf. univ.**

_____ **ȚURCAN Serghei**

Autor

_____ **CUCULESCU Andrei**

© Cuculescu Andrei, 2019

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța domeniului investigat. Noțiunea de putere este una dintre cele mai frecvent întâlnite noțiuni în teoria și practica dreptului constituțional. Puterea este elementul cheie în organizarea statală a societății umane, respectiv ajungerea la putere prin diferite modalități: alegeri, revoluții, mișcări și convulsii sociale a fost și rămâne scopul fundamental al anumitor grupuri sau persoane dintr-o societate.

Accederea la putere în stat poate avea loc prin două modalități: instaurarea *democratică* pe calea alegerilor (vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat) atunci când cei care exercită puterea în stat (conducătorii) sunt împuterniciți în mod benevol și liber de către majoritatea celor asupra cărora va fi exercitată această putere sau forma *nedemocratică* în cazul folosirii de către un anumit grup de persoane a forței, violenței, pe calea revoluțiilor și insurecțiilor pentru a ajunge la putere în stat.

În cadrul prezentei lucrări ne-am propus să analizăm *modalitatea democratică* de a accede la putere și formare a organelor puterii în stat, în cadrul căreia unicul deținător al suveranității în stat – poporul, delegeă prin intermediul alegerilor (votului) dreptul la exercitarea suveranității în numele său unor reprezentanți aleși.

Evidențiem faptul că, anume modelul democratic constituie elementul cheie în cadrul funcționării unui stat prosper, dezvoltat, care respectă și garantează drepturile fundamentale ale omului. Astfel, democrația implică existența instituțiilor de stat bine structurate, care funcționează eficient în baza legii și a voinței societății în ansamblu. În același timp, democrația este valorificată în procesele prin care puterea este dobândită, deținută și prin care alternează, care implică competiția politică liberă și participarea deschisă, liberă și nediscriminatorie a poporului în baza literei și spiritului legii [8, p. 4].

În prezent, sistemele constituționale occidentale au la bază democrația ca principiu fundamental, și respectiv în condițiile procesului de integrare europeană și de edificare a statului de drept, este absolut necesar ca organizarea și funcționarea puterii de stat în Republica Moldova să aibă la bază valorile democratice. Astfel, numai modelul democratic de a accede la putere și de exercitare a acesteia este în măsură să asigure drepturile, libertățile și interesele fundamentale ale ființei umane dintr-un anumit stat.

Studiul aprofundat al principiilor dreptului constituțional aplicabile accesului la putere în stat precum și rolul lor în cadrul constituirii organelor de conducere într-un stat, este esențial datorită complexității acestora, care prin valoarea și forța lor juridică se impun și celorlalte ramuri de drept ca reguli orientative. Poziția supremă a Constituției în sistemul izvoarelor dreptului atribuie normelor și principiilor constituționale o forță superioară față de legile ordinare, forță caracterizată în faptul că acestea din urmă i se subordonează, neputând să deroge de la prevederile ei.

Principiile constituționale aplicabile accesului la putere în stat, în general precum și formele acestora, în special, reprezintă instituții fundamentale ale dreptului constituțional care, evoluează odată cu dezvoltarea societății, și în mod inevitabil are loc schimbarea prin adaptarea vechilor instituții, concepte și principii la noile imperative ale societății. Astfel, în contextul evoluției continue a societății, principiile constituționale sunt chemate să evolueze și să se redescopere odată cu societatea, studiul acestora fiind actual, important și provocator.

Aspectele istorice, teoretice și practice ale principiilor constituționale aplicabile accesului la putere în stat în corelație cu modalitățile de accedere la putere în stat și instrumentele de care dispune poporul în formarea organelor de conducere nu au constituit obiectul unor cercetări științifice unitare și complexe reflectate în literatura de specialitate a Republicii Moldova. Nu negăm faptul că există cercetări care tratează problemele propuse de noi în discuție, însă, aceste cercetări abordează tematica dată fără a urmări evidențierea tuturor subtilităților și caracteristicilor principiilor constituționale aplicabile accesului la putere în stat în interconexiunea acestora cu modalitățile de accedere la putere în stat și instrumentele de care dispune poporul în vederea formării organelor de conducere într-un stat.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemei de cercetare. Inițiind cercetarea științifică a problematicii abordate în teza de doctorat, nu am identificat în țara noastră un studiu amplu și unitar care să sintetizeze influența principiilor constituționale asupra modalității de exercitare și accedere la putere în stat. Majoritatea lucrărilor abordează în mod individual un principiu constituțional anume, autorii acestora tratând astfel, într-o manieră dispersată principiile nominalizate, fără a sintetiza rezultatele într-un studiu unic.

Sintetizând asupra materialelor științifice studiate, constatăm că în

doctrina Republicii Moldova printre teoreticienii care s-au preocupat de studierea principiilor constituționale cât și, implicit, formele lor de manifestare putem enumera: Al. Arseni, T. Cârnaț, I. Guceac, C. Stere, Gh. Avornic, C. Gurin, I. Creangă, Gh. Costachi, A. Bantuș, I. Bantuș, R. Starașciuc, V. Popa, A. Smochină, B. Negru, V. Zubco, S. Țurcan, O. Poalelungi, V. Pușcaș, E. Tănase, O. Țurcan, B. Иванов ș.a. Concepțiile acestor autori se regăsesc în cuprinsul tezei de doctor, contribuind la: soluționarea unor probleme teoretice legate de noțiunea, trăsăturile esențiale și importanța ale principiilor constituționale; conceptul puterii de stat, trăsăturile acesteia precum și argumentarea elementelor legitimității și legalității puterii; modalitățile de accedere la putere într-un stat democratic etc.

Fără a pune la îndoială însemnătatea teoretico-științifică a studiilor elaborate de către autorii nominalizați, ne-am propus ca prin prezenta lucrare să efectuăm un studiu amplu și unitar care ar sintetiza principiile constituționale aplicabile accesului la putere în stat în corelația acestora cu modalitățile de accedere la putere într-un stat democratic și instrumentele de care dispune poporul în vederea formării organelor de conducere în stat.

Scopul și obiectivele tezei. Având în vedere actualitatea temei, complexitatea și caracterul multilateral al investigației în cauză, prezenta lucrare are drept *scop* efectuarea unei cercetări științifice a esenței și conținutului principiilor constituționale în contextul accesului cetățenilor unui stat la putere în vederea asigurării legitimității și legalității acesteia.

Întru realizarea scopului fixat, ne-am propus spre cercetare științifică următoarele *obiective specifice*:

- clarificarea rolului și modalităților de realizare a principiilor constituționale aplicabile accesului la putere în stat în contextul accesului cetățenilor la putere în stat;
- identificarea și analiza reglementărilor Constituționale din diferite state privind principiile constituționale aplicabile accesului la putere în stat, evidențierea în acest sens a similitudinilor, diferențelor, restricțiilor, și lacunelor;
- reliefa rolului alegerilor și a partidelor politice ca componente fundamentale ale regimului democratic și metode de selecție a conducătorilor politici dintr-un stat;

- formularea unor recomandări pentru perfecționarea cadrului normativ în domeniu.

Metodologia cercetării științifice. Urmărind atingerea obiectivelor enunțate, în procesul elaborării tezei a fost selectat materialul doctrinar teoretic, normativ-legislativ și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, a Curții Constituționale și a altor instanțe judecătorești din Republica Moldova.

La elaborarea lucrării au fost utilizate următoarelor metode științifice:

- Metoda analizei istorice, folosită pentru cercetarea originii și evoluției principiilor constituționale și conceptului de putere.
- Metoda analizei logice (analiza deductivă, inductivă, generalizare, specificare etc.), utilizată constant pe tot parcursul lucrării și, în special, la efectuarea sintezei opiniilor diferiților autori privind noțiunea, trăsăturile, caracteristicile, conceptul și unele situații mai problematice ce țin de diferite aspecte a principiilor constituționale aplicabile accesului la putere în stat
- Metoda analizei comparative, folosită în vederea stabilirii conținutului principiilor constituționale ale democrației și suveranității naționale în constituțiile statelor democratice.
- Metoda analizei sistemice, indispensabilă pentru cercetarea normelor juridice naționale și internaționale de ordin instituțional, material și procedural.

Noutatea și originalitatea științifică rezidă în faptul că teza constituie un studiu amplu în cadrul căruia se cercetează *corelația* dintre principiile constituționale aplicabile accesului la putere în stat cu modalitățile de accedere la putere în stat și instrumentele de care dispune poporul în formarea organelor de conducere și investirea cu legitimitate a acestora în stat.

Cercetarea temei ne-a permis să formulăm următoarele elemente de noutate:

1. Argumentarea corelației indisolubile dintre principiile constituționale aplicabile accesului la putere în stat cu modalitățile de accedere la putere în stat și instrumentele de care dispune poporul în formarea organelor de conducere;
2. Elucidarea esenței și trăsăturilor distincte ale fiecărui principiu constituțional aplicabil accesului la putere în stat, precum și analiza comparativă a reglementărilor acestor principii în Constituțiile diferitelor state ale lumii;

3. Identificarea lacunelor din Constituția Republicii Moldova în privința modalităților de a accede la putere în stat, tematicii referendumurilor, mecanismelor actuale de revizuire a Constituției prin prisma inițiativei populare precum și reglementării principiilor constituționale aplicabile accesului la putere în stat, în acest sens, am formulat propuneri de lege ferenda pentru eliminarea acestor lacune și îmbunătățirea cadrului normativ.

Problema științifică soluționată constă în elucidarea și argumentarea corelației dintre principiile constituționale aplicabile accesului la putere în stat cu modalitățile de a accede la putere într-un stat democratic, fapt ce a contribuit la clarificarea aspectelor și procedurilor democratice care trebuie respectate și îndeplinite de către cei care doresc să ajungă la putere în stat, acestea având impact asupra sporirii responsabilității reprezentanților poporului și perfecționării legislației naționale în domeniu.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. Sub aspect *teoretic*, teza de doctorat reprezintă o analiză complexă a corelației dintre principiile constituționale aplicabile accesului la putere în stat cu modalitățile de a accede la putere într-un stat democratic. *Valoarea aplicativă* a lucrării este sesizată prin posibilitatea folosirii ideilor științifice, formulate în cuprinsul tezei în procesul de predare-învățare la facultățile de drept a cursurilor de drept constituțional, politologie, drept electoral etc. În același rând, lucrarea va servi drept suport doctrinar în procesul modificării și completării Constituției, a normelor electorale, precum și la ajustarea legislației interne prevederilor normelor și rigorilor democratice internaționale și cele stabilite de UE.

Rezultatele științifice principale pot fi concretizate în următoarele teze principale, **înaintate spre susținere:**

- principiile constituționale stau la baza funcționării sistemului politic și sunt principii cu un conținut politico-juridic fundamental, iar pe baza lor, legiuitorul reglementează normativ cele mai importante raporturi sociale, cele care interesează, în primul rând, accesul la putere, organizarea și exercitarea puterii de stat.
- alegerile sunt modalitatea de bază și principalul mijloc juridic de formare a instituțiilor și organelor de stat și de investire a persoanelor oficiale cu atribuții publice. Astfel, prin alegeri, poporul își selectează reprezentanții săi, iar prin mandatul încredințat acestora, le delegă

împuterniciri de realizare a suveranității și de exercitare a funcțiilor cu atribuții concrete.

- într-un stat democratic este strict necesar ca puterea de stat să fie legitimă și legală. Astfel, preluarea puterii trebuie să aibă loc doar prin mijloace legale, recunoscute, prin proceduri electorale democratice, cu respectarea normelor constituționale și a limitelor prescrise de lege. Deoarece numai în asemenea condiții, într-un stat democratic, cei care ajung la putere se pot baza pe respectul și încrederea celor guvernați, structurile de putere sânt considerate legitime, iar deciziile politice adoptate, inclusiv legile, exprimă voința generală.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării, concluziile și recomandările definitive pe parcursul efectuării studiului, au fost expuse în textele articolelor științifice, în reviste de specialitate, precum și discutate și evaluate în cadrul conferințelor de profil. Rezultatele științifice ale lucrării își vor regăsi reflectarea în procesul de instruire a studenților, masteranzilor și doctoranzilor din cadrul instituțiilor de învățământ superior cu profil juridic în domeniul dreptului public. De asemenea, recomandările de lege ferenda propuse, sunt capabile să contribuie la eficientizarea activității practice a organelor statului și la perfecționarea cadrului legislativ.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Tezele cercetării efectuate au fost discutate și aprobate în cadrul ședințelor catedrei „Drept public” a Universității Libere Internaționale din Republicii Moldova și și-au găsit reflectarea în articolele publicate la tema tezei în reviste științifice de profil (Studii Juridice Universitare, Legea și Viața și Jurnalul Juridic Național: Teorie și Practică) și în cadrul conferințelor teoretico-științifice internaționale și naționale. Lucrarea a fost discutată și recomandată spre susținere de Seminarul Științific Interuniversitar de Profil la specialitatea 552.01 – drept constituțional.

Publicațiile la tema tezei:

A. Articole publicate la tema tezei în reviste științifice de profil:

1. Cuculescu A., Țurcan S. Constitutional principles as fundamental directions of the organization and functioning of the political system. În: Studii juridice universitare, nr. 1-2, anul V, 2012. p. 71-81 [11];

2. Cuculescu A., Țurcan S. Access to power in the state through the principles of national sovereignty and democracy. În: Studii juridice universitare, nr.1-2, anul VI, 2013. p. 106-117 [13];

3. Cuculescu A. Suveranitatea. Principiu fundamental al constituirii organelor puterii în stat. În: Jurnalul juridic național: Teorie și practică, nr.4 (14), 2015. p. 9-13 [14];

4. Cuculescu A. Democrația – principiu intrinsec instituirii organelor puterii în stat. În: Legea și viața, nr.3 (291), 2016. p. 41-46 [15];

5. Cuculescu A. Partidele politice – componente de bază ale unei societăți democratice. În: Studii juridice universitare. nr.3-4, anul VIII, 2015. p. 162-172 [16];

6. Cuculescu A. Referendumul — modalitate directă de exercitare a suveranității naționale. În: Studii juridice universitare. nr.3-4, anul X, 2017. p. 183-191 [17].

B. Articole în lucrările Conferințelor teoretico-științifice naționale și internaționale:

1. Cuculescu A. Alegerile - mecanism democratic de formare a organelor puterii de stat. În: Tendințe contemporane ale dezvoltării științei: viziuni ale tinerilor cercetători. Conferința științifică a doctoranzilor. Chișinău: AȘM, 2014. p. 126 [12].

Volumul și structura tezei. Teza este structurată reieșind din scopul și obiectivele cercetării științifice, fiind alcătuită din adnotare, lista abrevierilor, introducere, trei capitole, structurate în paragrafe, concluzii generale și recomandări, bibliografie, declarația de asumare a răspunderii și CV-autorului. Teza are un volum total de 149 pagini text de bază, bibliografie alcătuită din 233 titluri.

Cuvintele-cheie: Principiu constituțional, democrație, suveranitate, popor, putere, alegeri, referendum, sistem electoral, partid politic, autorități reprezentative.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** se argumentează actualitatea și importanța domeniului investigat, sunt determinate scopul și obiectivele cercetării, noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute, problema științifică soluționată, este evidențiată importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, sunt descrise modalitățile de aprobare a rezultatelor cercetării efectuate și sunt formulate principalele teze în vederea perfecționării mecanismului necesar pentru atingerea scopului.

Capitolul I cu denumirea „*Analiza situației privind principiile constituționale aplicabile accesului la putere în stat în știința dreptului constituțional*” reprezintă un capitol introductiv, în cadrul căruia sunt analizate teoriile și opiniile reprezentanților literaturii de specialitate din țară și din străinătate referitor la principiile constituționale aplicabile accesului la putere în stat și în mod desfășurat a principiilor constituționale a suveranității naționale și democrației în știința dreptului constituțional. Sunt sintetizate și nominalizate, cele mai reputeate studii științifice și cei mai reputați cercetători științifici atât din Republica Moldova cât și de peste hotare aferente tematicii tezei de doctorat. Sunt analizate și evidențiate argumentele și contradicțiile care apar între cercetătorii științifici în privința problematicii abordate, ceea ce denotă faptul că tematica tezei este una discutată pe larg în cercurile științifice.

Astfel, dl B. Иванов în lucrările sale evidențiază faptul că anume în funcție de *principiile constituționale* ce stau la baza activității organelor statului (Parlament, Șeful statului, Guvern și Autoritățile judecătorești) se poate vorbi despre un „stat de drept ca formă superioară de manifestare a democrației” [40, p. 286].

Dl Gh. Costachi referindu-se la conținutul *principiului democrației*, afirmă că acesta desemnează: ordinea politică și modul de funcționare a sistemului politic în care se realizează dreptul poporului de a se guverna pe sine însuși [9, p. 8].

Dl Gh. Costachi opiniază că, în organizarea puterii de stat accentul în special este pus pe democrație, or anume în această sferă democrația se manifestă cel mai pregnant. Este important în acest sens de concretizat că o stare de democrație asigură ca procesele prin care puterea este dobândită, deținută și prin care alternează să permită competiția politică liberă și să constituie produsul participării deschise,

libere și nediscriminatorii a poporului, exercitate potrivit reglementărilor legale, în litera și spiritul lor [8, p. 5].

Astfel, democrația în opinia sa, se bazează pe dreptul fiecăruia de a lua parte la conducerea treburilor publice. Elementul-cheie în exercițiul democrației este organizarea unor alegeri libere și imparțiale la intervale regulate, astfel încât să poată fi exprimată voința poporului.

Totodată, referindu-se la pluralismul politic dl Gh. Costachi afirmă că acesta este indisolubil legat de societatea occidentală și constă în confruntarea liberă, în lupta electorală dintre partidele și formațiunile politice pentru cucerirea și exercitarea puterii. Este semnificativ în acest caz faptul că în cadrul pluralismului politic lupta între partide este o luptă între programe politice, între ideologii din care sânt excluse instrumente guvernamentale, metodele represive, de comandă, manipularea electoratului, abuzurile etc. Prin urmare, democrația constituie principiul fundamental al statului, iar pluralismul politic – bază și condiția ei [8, p. 5-6].

În ce privește *principiul suveranității*, dl Al. Arseni afirmă că, conceptul acestui principiu este o problemă de mare importanță și actualitate, și respectiv se impune și astăzi ca o mare realitate a lumii contemporane. Ideea de bază pe care o subliniază acesta este aceea că în decursul istoriei conceptul de suveranitate a evoluat în funcție de scopurile societății, de interesele și valorile ce trebuiau protejate. Conținutul suveranității de deosebește de la o orânduire socială la alta, deoarece chiar aceste orânduirii se deosebesc între ele [1, p. 112].

Dl V. Popa echivalează „suveranitatea națională” cu „puterea politică”. Iar puterea politică este definită ca „putere a unei colectivități umane (popor, națiune) organizată în stat, având un caracter organizat și instituționalizat, suprem în raport cu alte puteri sociale din cadrul teritorial al statului, care este exercitată în numele poporului pentru realizarea liberă și conform voinței sale a problemelor lui interne și externe” [34, p. 55].

Autorii Gh. Costachi și P. Hlipcă nu agreează ideea ca suveranitatea să fie confundată cu categoria „putere politică”, dat fiind faptul că aceasta, prin esență, constituie un atribut al puterii. De asemenea, consideră inadmisibilă și sinonimia dintre „puterea de stat” și „suveranitate”, deoarece se confundă unul dintre atributele puterii de stat — suveranitatea — cu însuși purtătorul atributului [10, p. 409-410].

Referitor la *regimul reprezentativ*, dl I. Muraru expune părerea că, acesta este cel mai des model de conducere întâlnit în zilele noastre, în majoritatea statelor considerate a avea nu doar o formă tradițional-democratică de guvernământ, ci și un model viabil de regim politic. Cu toate acestea, democrația reprezentativă nu este lipsită de unele dezavantaje, cel mai des citat fiind acela că guvernării se distanțează atât de mult față de cei guvernați încât ajung să exercite puterea de stat pentru ei și nu pentru popor. Pentru a preveni acest neajuns au fost imaginate multiple instituții și mecanisme, politice și juridice, precum separația puterilor în stat, sau forme de control din partea poporului asupra reprezentanților săi, cum ar fi răspunderea în dreptul public [33, p. 137].

Principiul separației puterilor în stat potrivit celor expuse de dl M. Balan în doctrina română este tratat ca unul din principiile esențiale ale statului de drept de concepție liberală; ca o “dogmă” fundamentală a democrației parlamentare actuale, care se regăsește, în mod expres sau implicit, în arhitectura juridică a aproape tuturor constituțiilor din momentul de față. Nucleul dur al ideii separației puterilor rezidă în voința de a nu lăsa omul, privit ca ființă liberă, expus unei concentrări copleșitoare a puterii [2].

Dacă este să ne referim la principiul supremației Constituției, în literatura de specialitate, unii autori explică *supremația Constituției* prin aceea că aceasta este legea supremă. Alții consideră ca supremația Constituției este un rezultat al faptului că modificarea de către Parlament cu majoritatea calificată de două treimi din numărul total al deputaților, spre deosebire de legile organice sau ordinare. Astfel, doctrina de specialitate abordează *principiul supremației Constituției* sub dublu aspect: supremația materială și supremația în sens formal a Constituției.

Legat de supremația materială, dl A. Varga susține că, superioritatea materială a Constituției rezultă din faptul că ea este aceea care stabilește și organizează competențele, astfel că, acționând contrar Constituției este echivalent cu a acționa fără titlu juridic [38, p. 112].

Sub aspect formal, dl I. Deleanu evidențiază faptul că, supremația Constituției este susținută de procedura de adoptare a acesteia, astfel încât nici o altă lege în afara uneia constituțională nu poate abroga sau modifica „dispozițiile așezământului fundamental, dispoziții care se sprijină pe ele însele, postulându-și supremația” [21, p. 221].

Dna E. Tănase numește *accesul liber la justiție – drept fundamental cu valoare de principiu constituțional* și menționează că atât în conformitate cu prevederile legale din România cât și din Republica Moldova, se identifică ca un drept fundamental cu valoare de principiu constituțional, asigurat fiecărei persoane indiferent că este persoană fizică sau juridică, ori cetățean, străin sau apatrid, indiferent de rasă, naționalitate, sex etc., menit să satisfacă efectiv accesul la instanțele judecătorești competente, afirmându-se ca un drept - garanție de sorginte constituțională îndreptat împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime [35, p. 143-144].

În urma analizei cercetărilor în domeniu, s-a ajuns la concluzia că majoritatea lucrărilor din domeniu abordează în mod individual un principiu anume, argumentînd trăsăturile și rolul acestora, ceea ce denotă că autorii acestora tratează într-o manieră dispersată principiile constituționale, fără a sintetiza rezultatele într-un studiu unic și a sesiza corelația principiilor constituționale aplicabile accesului la putere în stat cu modalitățile de accedea la putere și instrumentele de care dispune poporul în formarea organelor de conducere. Aceste aspecte, privite în ansamblu, permit a concluziona că în prezent există o insuficiență de tratare a problematicii abordate în lucrare.

În **Capitolul II** cu genericul „*Principiile constituționale ca direcții fundamentale ale organizării și funcționării statului*” sunt cercetate în detaliu principiile constituționale, începînd de la origine, noțiune, importanță, clasificare a acestora, până la analiza conținutului fiecărui principiu constituțional, clarificarea anumitor problematici discutabile în cadrul fiecărui principiu și inclusiv, analiza reglementărilor juridice naționale și internaționale.

Principiile constituționale stau la baza funcționării sistemului politic și sunt principii cu un conținut politico-juridic fundamental. Pe baza lor, legiuitorul reglementează normativ cele mai importante raporturi sociale, cele care interesează, în primul rând, organizarea și exercitarea puterii, care consacră structura social-economică a societății, drepturile și libertățile cetățenești, constituirea și funcționarea aparatului de stat ș. a.

În viziunea noastră „**principiile constituționale**” reprezintă **direcțiile fundamentale consacrate în Constituție în vederea organizării și exercitării puterii în stat, potrivit cărora se formează și funcționează autoritățile publice, se stabilește statutul juridic al**

persoanei, se determină fundamentele juridice, politice, sociale și economice ale statului.

Pentru început este necesar să precizăm că literatura de specialitate nu este unanimă în ceea ce privește stabilirea numărului principiilor constituționale și nici în privința identificării și formulării diferitelor principii înscrise în legea fundamentală a țării, perfecționate pe parcurs prin diferite acte politice și normative.

În opinia dlui C. Ionescu, principiile constituționale sunt: *a)* unicitatea, deplinătatea și suveranitatea puterii poporului; *b)* pluralismul politic; *c)* separația puterilor; *d)* principiul reprezentării; *e)* egalitatea deplină în drepturi și îndatoriri a tuturor cetățenilor fără deosebire de naționalitate; *f)* supremația Constituției [27, p. 15].

La categoria principiilor constituționale dl T. Cârnaț atribuie: *a)* principiul separației puterilor în stat; *b)* principiul universalității și egalității în drepturi; *c)* principiul suveranității poporului; *d)* principiile fundamentale privind proprietatea; *e)* pluralismul politic; *f)* unitatea poporului și dreptul la identitate; *g)* accesul la justiție [3, p. 29].

În acest context, considerăm că principiile constituționale care sunt aplicabile nemijlocit accesului la putere în stat sunt: *a)* principiul suveranității poporului; *b)* principiul democrației și pluralismului politic; *c)* principiul reprezentării; *d)* principiul separației ramurilor puterii în stat; *e)* principiul protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale omului; *f)* principiul supremației Constituției; *g)* principiul accesului liber la justiție.

Fie că se găsesc sau nu consemnate expres în legea fundamentală a țării, aceste principii își extrag conținutul din Constituție. În continuare ne vom referi mai amănunțit la conținutul fiecărui principiu constituțional aplicabil accesului la putere în stat.

Dacă este să ne referim la *suveranitate*, atunci aceasta reprezintă autoritatea supremă cu care este înzestrat statul de către popor prin formele democratice constituționale și în calitate de putere supremă a statului, implică competența exclusivă a acestuia asupra teritoriului național și independența sa față de orice altă putere pe plan extern. Astfel, rezultă că suveranitatea se manifestă: **pe plan intern** - în *supremația puterii* de stat asupra teritoriului și asupra unei populații, concretizată în elaborarea unor norme cu caracter general și în supravegherea aplicării acestora în viața cotidiană; **pe plan extern** - în *independența* statului în raporturile sale cu alte state sau cu orice alte

puteri exterioare, conferind statului deplina libertate de manifestare în relațiile internaționale, având dreptul de a stabili legături diplomatice cu alte state, de a încheia diverse contracte și convenții cu alți subiecți ai dreptului internațional, de a participa la activitatea multiplelor organisme și foruri internaționale și regionale [10, p. 412].

Din cele relatate putem concluziona că **suveranitatea de stat este dreptul fundamental și inalienabil al statului de a conduce societatea, de a stabili raporturi cu alte țări și de a-și soluționa problemele interne și externe în mod liber și conform voinței sale, fără nici o imixtiune din exterior, respectând suveranitatea altor state, precum și normele dreptului internațional.**

Pe parcursul istoriei, forța ideilor democratice a generat unele dintre cele mai profunde și mai impresionante expresii ale voinței și inteligenței umane. Cuvântul „democrație” își are originea etimologică în limba greacă. Format din două rădăcini, „demos” (poporul) și „cratos” (puterea), acest cuvânt semnifică literalmente „puterea poporului” ori „poporul la putere”, „guvernarea poporului de către el însuși” [22, p. 120-121].

Democrația este un concept și un fenomen care cumulează, articulând valorile morale, politice și juridice ale societății, într-un context social-istoric determinat. În viața reală ea se manifestă ca un fenomen complex și multidimensional în diferite sfere ale vieții sociale prin diferite căi și mijloace. Ea nu poate fi redusă doar la sfera politică a vieții sociale sau a statului, cum adesea se susține în doctrină, ea se manifestă și în sfera economică, socială, culturală, științifică și ideologică [10, p. 225]. Prin urmare, pluralismul politic și ideologic, multipartidismul, recunoașterea principiului separației puterii în stat, metoda majoritară de luare a deciziilor, alegerile periodice, succesiunea în organele statului reprezintă căi și metode de manifestare a democrației [10, p. 225].

Teoriile moderne privind suveranitatea (democrația) au la bază ideea că poporul nu poate exercita direct întreaga gamă de atribute de conducere, de putere statală, întrucât aceasta presupune diversificarea și specializarea actelor de guvernare. Pe de altă parte în societățile moderne nu este de conceput ca poporul (format din zeci sau sute de milioane de indivizi) să se guverneze pe sine, prin proceduri care să permită fiecărui cetățean accesul liber și egal la guvernare [28, p. 28]. În acest sens, intervine *reprezentarea* care constă într-un transfer de putere

sau de voință politică de către depozitarul legitim al acesteia - poporul, în teoria politică modernă - unui individ sau unui grup desemnat de colectivitate prin proceduri repetate periodic, la care au acces în condiții de egalitate juridică cetățenii care îndeplinesc anumite condiții [29, p. 52]. Principiul de bază al democrației reprezentative constă în investirea de către popor a unor reprezentanți ai săi în cadrul unei proceduri electorale prestabilite, cu prerogative de conducere la nivel central și local. Pe plan teoretic, o asemenea investire nu înseamnă nicidecum o renunțare sau o înstrăinare a suveranității, ci o delegare a acesteia pentru un anumit termen. Potrivit unei asemenea explicații, cei aleși, parlamentarii și, după caz, șeful statului, ales prin sufragiu universal direct, reprezintă națiunea, respectiv statul, în principal pe plan intern, dar și în relațiile internaționale [28, p. 64].

Dacă este să ne referim la principiul separației ramurilor puterii în stat, valoarea și importanța acestuia este văzută de autori în mod diferit, și anume: ca principiu de bază al construcției statale, ca atribut important și garant al democrației; ca mecanism constituțional care asigură stabilitatea și continuitatea oricărui sistem al puterii, deoarece presupune echilibrul puterilor, interacțiunea și controlul reciproc; ca remediu ce asigură armonia activităților statale, afirmarea democrației liberale și protecția persoanei; ca principiu de tehnică constituțională ce are menirea să evite despotismul și să garanteze libertatea etc. Deci, într-o accepțiune suplă și dinamică, principiul separației ramurilor puterii în stat rămâne a fi un element esențial, indispensabil existenței și funcționării statului de drept, deoarece implementarea acestuia este orientată spre raționalizarea și optimizarea activității mecanismului de stat, a tuturor structurilor sale și spre eficientizarea funcționării sale.

Valoarea acestui principiu este văzută prin prisma accepțiunii sale moderne, care marchează o evoluție de la principiul separației absolute a ramurilor puterii la principiul separației lor prin colaborare. La baza principiului separației ramurilor puterii se află ceea ce în doctrină se numește *checks and balances*, formulă care constă într-un mecanism de verificare reciprocă între ramurile puterii și în asigurarea unui echilibru funcțional între ele [28, p. 43].

Un alt principiu fundamental înscris în Constituția Republicii Moldova, și în unele documente internaționale, este *principiul protecției drepturilor și libertăților omului*. Nucleul drepturilor omului îl constituie *drepturile și libertățile fundamentale* care sunt drepturi

subiective ale persoanei, esențiale pentru viața, demnitatea și libera dezvoltare a personalității umane, consacrate și garantate prin Constituție și tratate internaționale. Remarcăm faptul că drept valoare supremă sunt recunoscute drepturile omului, dar nu drepturile fundamentale ale omului, acesta fiind un mijloc de constituționalizare obligatorie a tuturor drepturilor și tuturor libertăților. Statul se obligă să garanteze ca valoare supremă orice drept și orice libertate, indiferent dacă acestea sunt constituționalizate formal sau nu ca fiind fundamentale [36, p. 28-29].

Principiul supremației constituției poate fi considerat ca un precept „sacru” și intangibil în sistemul juridic al unui stat. Ea se află în vârful piramidei tuturor actelor juridice [20, p. 221-222].

Articolul 7 din Constituția Republicii Moldova prevede că: *Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nicio lege și niciun alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică* [6].

Introducerea unui articol consacrat Constituției, ca Lege Supremă a statului, s-a făcut intenționat, dat fiind faptul că e vorba de legea nr.1, legea tuturor legilor, legea în fața căreia celelalte legi stau în poziție de drepti. Constituția nu reprezintă doar un act normativ, căci pe lângă normele pe care le cuprinde, ea înglobează și înțelepciunea unui popor, valorile fundamentale ale unei națiuni, regulile de drept superioare ale puterii publice, pe care aceasta o limitează și căreia îi impune anumite sarcini, masa (materia) superlegislativă a unui neam [7, p. 47].

Faptul că *principiul accesului liber la justiție* poate fi caracterizat ca principiu constituțional, a fost exprimat în România de către Curtea Constituțională a României prin una dintre primele sale decizii de referință în materie - Decizia Plenului nr.1 din 8 februarie 1994 privind liberul acces la justiție al persoanelor în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor lor legitime [19], decizie care este invocată drept temei de referință pentru întreaga dezvoltare ulterioară a jurisprudenței Curții Constituționale a României în materia liberului acces la justiție, jurisprudență care urmează și dezvoltă coordonatele fixate prin această decizie a Plenului Curții Constituționale [5, p. 2].

Astfel, potrivit art.20 din Constituția Republicii Moldova „*Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile,*

libertățile și interesele sale legitime. Nicio lege nu poate îngădi accesul la justiție” [6].

În **Capitolul III** cu titlul „**Mecanismele democratice aplicabile accesului la putere în stat**” este analizată puterea de stat prin prisma noțiunii, conceptului, trăsăturilor și cerințelor de legitimitate și legalitate a acesteia, precum și dreptul poporului la insurecție. Totodată, sunt analizate și alegerile cu toate caracteristicile sale ca mecanism democratic de formare a organelor puterii de stat, partidele politice, instituția referendumului dar și mecanismele actuale ale inițiativei populare de revizuire a Constituției Republicii Moldova.

Alegerile reprezintă o formă de exprimare a voinței cetățenilor, desfășurată în conformitate cu constituția și cu legile pentru a forma o autoritate de stat, un organism de autogovernare locală sau a acorda anumite împuterniciri unui funcționar [39, p. 78]. Totodată, alegerile constituie nu numai un mijloc de exercitare de către cetățeni a drepturilor lor politice, consacrate de Constituție, ci și un mijloc de dotare a instituțiilor unui stat democratic cu o capacitate coerentă de expresie, pentru a face posibilă organizarea unor centre de decizie politică, eficiente și în măsură să imprime activității de stat o orientare general nefragmentată [24].

Într-un stat de drept și democratic, poporul are puterea de decizie, acest fapt este reliefat de art.38 alin.(1) din Constituția Republicii Moldova care stipulează că: *...voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat* [6], prevederea constituțională fiind în concordanță cu standardele internaționale general recunoscute și obligatorii pentru state în materia alegerilor.

În urma alegerilor se formează și încep să-și exercite mandatul diferite organe ale puterii publice: parlamentul, președintele, organele administrației publice locale. Așadar, alegerile constituie instrumentul principal al legitimității puterii. Prin intermediul alegerilor puterea de stat capătă caracter legitim, caracter ce exprimă corectitudinea, justețea, legalitatea morală și de drept a acesteia, acceptarea și recunoașterea de către cetățenii statului [8, p. 4]. Alegerile reprezintă o modalitate de exercitare a prerogativelor unicului deținător al suveranității și puterii în stat - poporul, care delegă astfel dreptul la exercitarea suveranității, în limitele stabilite de Constituție, unor reprezentanți aleși. Cu alte cuvinte,

prin intermediul alegerilor, poporul și fiecare cetățean în parte are posibilitatea de a împuternici cu mandat legitim reprezentanții săi, realizând astfel unul dintre principalele drepturi fundamentale: *de a alege și de a participa la administrarea treburilor publice*.

Pentru a desemna mecanismul, modalitatea de alegere a deputaților se apelează la instituția **sistemului electoral** care potrivit autorului Ion Guceac cuprinde un ansamblu de norme juridice încheiate și ierarhizate care formează izvoarele dreptului electoral și prin care se reglementează modul de organizare și desfășurare a alegerilor în organele electivă, asigurând reprezentativitatea suveranității naționale [23, p. 66].

La data de 20.07.2017 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr.154 „Pentru modificarea și completarea unor acte legislative” [30], prin care a fost modificat sistemul electoral al Republicii Moldova în cazul alegerilor parlamentare. Legea prevede trecerea de la un sistem electoral cu reprezentare proporțională pe liste de partid la un sistem mixt uninominal și proporțional. Astfel, dacă pînă la data adoptării Legii, Parlamentul se alegea în bază de liste de partid, într-o singură circumscripție națională în care se alegeau 101 deputați, atunci odată cu adoptarea Legii privind modificarea sistemului electoral, 50 de deputați din 101 sunt aleși în baza sistemului proporțional de listă închisă într-o circumscripție națională unică, iar 51 de deputați sunt aleși în tot atîtea circumscripții uninominale.

Activitatea politică în societate se realizează nu numai prin intermediul statului, al instituțiilor și organismelor ce țin de acesta, ci și printr-o vastă și complexă rețea de organizații și instituții extrastatale. Dintre acestea, cele mai vechi și importante sunt partidele politice. Existența partidelor politice, a partidismului ca fenomen politic reprezintă un element esențial al vieții democratice. Democrația începe și există numai odată cu apariția și dezvoltarea partidismului. Noțiunea de partid are o vechime milenară, ea derivă în majoritatea societăților moderne din latinescul *pars-partis* și desemnează, într-o accepțiune semantică, o grupare de oameni constituită în mod voluntar, animați de aceleași idei, concepții, interese, scopuri, care acționează în comun în baza unui program, în vederea realizării acestuia [37, p. 114].

Rolul constituțional al partidelor politice în țara noastră este stabilit de art.41 alin.(1) din Constituția Republicii Moldova. Potrivit acestei dispoziții, partidele contribuie la definirea și exprimarea voinței

politice a cetățenilor [18, p. 282]. Astfel, partidele reprezintă o platformă colectivă pentru exprimarea drepturilor fundamentale ale indivizilor de asociere și exprimare, fiind deopotrivă și vehiculul cel mai popular de participare politică. Partidele asigură existența unui electorat informat și participativ, servind ca punte de legătură cu ramurile guvernării: puterea executivă și cea legislativă [32, p. 4].

Prin referendum, corpul electoral, iar uneori chiar un cerc mai larg de persoane decât cele care au calitatea de alegători, este convocat, la inițiativa organului legiuitor, a Șefului statului, a Guvernului ori a altor subiecte prevăzute de legi, pentru a decide asupra unor probleme de interes general (cum ar fi menținerea sau abrogarea unei legi în vigoare, adoptarea sau modificarea Constituției, adoptarea unei anumite conduite într-o chestiune dată a vieții internaționale, perfectarea sau menținerea unui tratat ș.a.) [20, p. 112].

În sens larg, referendumul este ca un apel către electorat în o problemă de ordin legislativ sau administrativ, dacă el emană de la un organ reprezentativ. Referendumul poate avea loc *post legem* sau *ante legem*, poate fi *obligatoriu* sau *facultativ* [7, p. 288]. Indiferent însă de caracterul lui, referendumul constituie forma cea mai expresivă de asociere a poporului la procesul legislativ, poporul trebuind să se pronunțe expres asupra unui proiect de lege ce urmează a fi eventual adoptat, cu condiția însă ca votul popular să nu fie deviat de la finalitatea lui [1, p. 466].

În conformitate cu prevederile art.75, alin.(1) din Constituția Republicii Moldova, cele mai importante probleme ale societății și ale statului sânt supuse referendumului [6]. Art.154 din Codul electoral stabilește tipurile de referendum republican – constituțional, legislativ, privind demiterea Președintelui Republicii Moldova și consultativ [4].

Referendumului constituțional sunt supuse probleme privind revizuirea Constituției [4].

Referendumului legislativ sunt supuse proiectele de legi sau unele prevederi ale acestora de importanță deosebită [4].

Referendumului consultativ sunt supuse problemele de interes național, în scopul consultării opiniei poporului asupra unor astfel de probleme și adoptării ulterioare, de către autoritățile publice competente, a unor hotărâri definitive. Textul întrebării supuse referendumului consultativ se redactează în manieră neutră, fără ambiguități sau

sugerarea răspunsului [4]. Rezultatele referendumului consultativ nu produc efecte juridice [26].

Inițiativa populară reprezintă o procedură prin care populația unui stat dă impulsul (inițiază) unui proces decizional; acest început de decizie se poate finaliza tot cu intervenția poporului (referendum) sau printr-o decizie adoptată de autoritățile legal desemnate de acesta (lege adoptată de Parlament) [33, p. 139].

Constituția Republicii Moldova prevede inițiativa populară de revizuire a Constituției în art.141 alin.(1) lit.a) [6]. Primul dintre cei trei subiecți cu drept de inițiativă, prevăzut la lit. a), a fost definit în terminologia de drept a Republicii Moldova, ca inițiativa populară, fiind reglementată de Legea cu privire la inițiativa populară de revizuire a Constituției [31].

Dl V. Zaporojan menționează că art.141 alin.(1) lit.a) din Constituție conține în textul său o greșeală de tehnică legislativă. Astfel, această normă prevede în susținerea inițiativei de revizuire a Constituției 200 000 de semnături ale cetățenilor cu drept de vot, însă obligă grupul de inițiativă să adune semnăturile a cel puțin 20 000 de susținători din cel puțin jumătate din unitățile administrativ-teritoriale de nivelul al doilea. Deoarece în Republica Moldova avem 35 de unități administrativ-teritoriale de nivelul al doilea (raioane), rezultă că pentru inițiativa populară trebuie să semneze 320 000 de oameni ($35:2 \times 20\ 000$) [7, p. 567].

În acest sens, această formulare a normei constituționale constituie un blocaj în calea inițiativei populare de revizuire a Constituției, deoarece până în prezent, în pofida numeroaselor încercări a cetățenilor de a iniția revizuirea Constituției încă nici una nu a avut finalitate. Astfel, la 24 iunie 2008 deputatul în Parlamentul Republicii Moldova Vladimir Filat a solicitat Curții Constituționale să dea interpretare lit.a) alin.(1) art.141 din Constituție. Curtea a relevat că lit.a) alin.(1) art.141 din Constituție nu conține ambiguități, imprecizii sau neclarități, voința legiuitorului fiind expresă. Interpretarea oficială este imperativă în cazurile în care incertitudinea normelor constituționale este determinată de o situație concretă și această incertitudine nu poate fi soluționată printr-o altă procedură. **Problema abordată în sesizare fiind de competența legislativului, necesitând a fi soluționată prin modificarea normei constituționale** [25].

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Prin prezenta lucrare ne-am propus să abordăm fundamentul teoretic și practic al modalităților democratice de a accede la putere în stat prin prisma principiilor constituționale. În urma analizei și generalizării materiei expuse în teză, formulăm următoarele **concluzii generale**:

1. Principiile constituționale stau la baza funcționării sistemului politic și sunt principii cu un conținut politico-juridic fundamental, iar pe baza lor, legiuitorul reglementează normativ cele mai importante raporturi sociale, cele care privesc, în primul rând, accesul la putere, organizarea și exercitarea puterii de stat. De asemenea, principiile constituționale consacră structura social-economică a societății, drepturile și libertățile cetățenești, precum și constituirea și funcționarea aparatului de stat [174, p. 81]. În viziunea noastră „**principiile constituționale**” reprezintă direcțiile fundamentale consacrate în Constituție în vederea organizării și exercitării puterii în stat, potrivit cărora se formează și funcționează autoritățile publice, se stabilește statutul juridic al persoanei, se determină fundamentele juridice, politice, sociale și economice ale statului.

2. Normele juridice privind alegerile sunt înscrise atât în Constituție, cât și în legea electorală, ele formând o instituție distinctă a dreptului constituțional [43, p. 43]. Sistemul electoral de selecție al reprezentanților poporului într-un stat nu poate fi privit în mod separat, ci în contextul tradițiilor juridice, constituționale și politice ale statului, al sistemului de partide și al structurii administrativ-teritoriale. Prin urmare, funcționabilitatea, avantajele și dezavantajele sistemului electoral mixt care a fost recent aprobat de către Parlamentul Republicii Moldova vor putea fi evaluate doar după următoarele alegeri parlamentare. Totodată, considerăm că Parlamentul Republicii Moldova înainte de operarea oricăror modificări electorale ar trebui să solicite și să se conducă de recomandările Comisiei de la Veneția, precum și să soluționeze adresele Curții Constituționale formulate prin Hotărârea nr. 34 din 13.12.2016, în care au fost evidențiate numeroase lacune în legislația electorală.

3. Un rol crucial în formarea organelor puterii în stat îl au partidele politice care sunt componentele de bază ale unei societăți democratice. De fapt, partidele politice și democrația se condiționează

reciproc. Putem vorbi despre existența unei democrații autentice numai după apariția și dezvoltarea partidelor politice, care, la rândul lor, se pot manifesta plenar doar în condiții democratice. Acești actori politici sunt cei care urmăresc obținerea puterii într-un cadru legal. Partidele reprezintă singura modalitate de promovare constructivă și consensuală a pluralității intereselor care caracterizează o colectivitate [44, p. 172]. Însă, finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale rămâne un domeniu sensibil și un aspect vulnerabil în asigurarea desfășurării unor alegeri democratice în Republica Moldova. Ultimele campanii electorale au demonstrat existența mai multor lacune legislative în special privind transparența și controlul finanțării, respectiv se impun modificări legislative care ar spori transparența surselor de finanțare a partidelor politice, iar pentru a avea o competiție politică cât mai echitabilă considerăm necesară micșorarea plafonului donațiilor pentru partidele politice atât din partea persoanelor fizice, cât și juridice.

4. Într-un stat democratic este strict necesar ca puterea de stat să fie legitimă și legală. Astfel, preluarea puterii trebuie să aibă loc doar prin mijloace legale, recunoscute, prin proceduri electorale democratice, cu respectarea normelor constituționale și a limitelor prescrise de lege. Deoarece numai în asemenea condiții, într-un stat democratic cei care ajung la putere se pot baza pe respectul și încrederea celor guvernați [43, p. 43], structurile puterii sunt considerate legitime, iar deciziile politice adoptate, inclusiv legile, exprimă voința generală a societății. Remarcăm că termenul „separație a puterilor în stat” nu semnifică pluralitatea și divizibilitatea puterii, care este și rămâne unică și aparține unui singur titular – poporul, și că ideea „divizării puterii”, semnifică de fapt „diviziunea funcțiilor/atribuțiilor” între diferitele categorii de organe ale statului [174, p. 73-74].

5. Ca instrument al democrației directe, referendumul este mecanismul prin intermediul căruia cetățenii își exprimă opinia și adoptă o decizie în mod direct. Principala caracteristică a referendumului rezidă în funcția sa de legitimare a puterii, voința populară validând actele supuse votului. Prin referendum se atenuază distanța dintre guvernanți și guvernați, completându-se în mod democratic raporturile care rezultă în urma alegerilor [45, p. 191]. Totodată, deși cetățenii Republicii Moldova au dreptul de a iniția un referendum legislativ și dispun de dreptul de inițiativă populară de revizuire a Constituției, cadrul legal conține mai multe omisiuni atât cu

privire la procedura inițierii referendumului legislativ, cât și a revizurii Constituției, inclusiv cu privire la controlul validității în sens formal și material al textelor supuse referendumului legislativ, precum și la numărul de semnături necesare în sprijinul inițiativei de revizuire a Constituției în fiecare unitate administrativ-teritorială de nivelul doi. Respectiv considerăm că Parlamentul Republicii Moldova, fiind unica autoritate legislativă, urmează să adopte modificările legislative de rigoare pentru a înlătura aceste omisiuni și a permite cetățenilor să-și exercite pe deplin drepturile la inițierea oricărui tip de referendum și la inițiativa populară de revizuire a Constituției.

6. Un element indispensabil în asigurarea unei guvernări pe baza principiilor democratice într-un stat de drept este *cultura politică democratică*, în care anumite valori și modalități de comportare sunt considerate normalitate și care favorizează funcționarea instituțiilor democratice, iar existența acestor instituții favorizează consolidarea culturii politice și a democrației [43, p. 45]. În acest sens, respectarea de către clasă politică din Republica Moldova a principiilor și modalităților de acțiune și comportament conforme modelul democratic occidental este o condiție inerentă a dezvoltării și modernizării Republicii Moldova.

Studiul principiilor constituționale aplicabile accesului la putere în stat și identificarea corelației dintre aceste principii constituționale cu modalitățile de accedere la putere în stat, ne-a permis formularea următoarelor *recomandări*:

1. Reieșind din faptul că termenul de **separație a puterilor în stat**, nu semnifică pluralitatea și divizibilitatea puterii, care este și rămâne unică și aparține unui singur titular – poporul, și că ideea „divizării puterii”, semnifică de fapt „diviziunea funcțiilor/atribuțiilor” între diferitele categorii de organe ale statului [174, p. 73-74], considerăm că, **art. 6 din Constituția Republicii Moldova**, urmează să fie modificat și expus, în următoarea formulare:

„Articolul 6 *Separația și colaborarea ramurilor puterii în stat*

În Republica Moldova ramura legislativă, executivă și judecătorească ale puterii sunt separate. Autoritățile publice colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției”.

2. Pentru a asigura o previzibilitate în privința sistemul electoral prin intermediul căruia sunt aleși deputații în Parlamentul Republicii

Moldova în cadrul fiecărui scrutin electoral, întru respectarea principiului admisibilității diferitor sisteme electorale și a recomandărilor Comisiei de la Veneția privind termenul nu mai mic de 1 an de zile pentru operarea oricăror modificări electorale, considerăm că **art. 61 din Constituția Republicii Moldova „Alegerea Parlamentului”, alin. (2) „Modul de organizare și de desfășurare a alegerilor este stabilit prin lege organică”** urmează, să fie completat cu o nouă prevedere în următoarea formulare:

„...Legea poate fi modificată cu cel puțin 1 an înaintea oricărui scrutin parlamentar”.

3. Pentru ca art. 141, alin. (1), lit. a) din Constituție care reglementează inițiativa populară de revizuire a Constituției să fie aplicabil în condițiile organizării administrativ-teritoriale actuale a Republicii Moldova stabilită prin Legea nr. 764 din 27.12.2001 și pentru a nu îngreuna dreptul constituțional al cetățenilor de a iniția revizuirea Constituției, propunem ca numărul de semnături necesar în sprijinul inițiativei de revizuire a Constituției în fiecare unitate administrativ-teritorială de nivelul doi să fie micșorat de la 20000 de semnături la 10000 de semnături. Astfel, **art. 141, alin. (1), lit. a) din Constituția Republicii Moldova**, urmează, în viziunea noastră, să fie modificat și va avea următorul cuprins:

„a) un număr de cel puțin 200000 de cetățeni ai Republicii Moldova cu drept de vot. Cetățeni care inițiază revizuirea Constituției trebuie să provină din cel puțin jumătate din unitățile administrativ-teritoriale de nivelul doi, iar în fiecare din ele trebuie să fie înregistrate cel puțin 10000 de semnături în sprijinul acestei inițiative”.

4. Pentru a asigura o competiție politică cât mai echitabilă, considerăm absolut necesară micșorarea plafonului donațiilor pentru partidele politice atât din partea persoanelor fizice, cât și celor juridice, precum și aplicarea unor plafoane diferențiate pentru listele de partid și candidații în circumscripțiile uninominale, plafoane care, pe de o parte să asigure posibilitatea acumulării resurselor necesare desfășurării campaniei, iar pe de altă parte, să nu genereze o dependență excesivă față de un cerc restrâns de sponsori. Astfel, în **art. 41, alin. (2), lit. e) din Codul electoral** al Republicii Moldova cifrele „50” și respectiv „100” urmează să fie modificate cu cifrele „25” și respectiv „50”; în **art. 26, alin. (4) și alin. (5) din Legea privind partidele politice**, cifrele „200” și

respectiv „400” urmează să fie modificate cu cifrele „50” și respectiv „100”.

5. Considerăm oportun ca odată cu modificarea sistemului electoral și micșorarea pragului electoral pentru blocurile electorale, să fie micșorat și pragul electoral pentru partidele politice, cu aducerea sa în concordanță la media europeană care este de 4%, lucru care ar permite reducerea numărului de voturi nereprezentate și ar asigura o reprezentare mai largă a forțelor politice în Parlament. Astfel, în **art. 95, alin. (2), lit. a) din Codul electoral** al Republicii Moldova cifra „6” urmează să fie modificată cu cifra „4”.

6. În urma emiterii Hotărârii Curții Constituționale nr.23 din 02.10.2018 „pentru interpretarea prevederilor articolelor 1, alin. (3), 2, 7, 23, alin. (2), 38, alin. (1), 39, alin. (1), 75 și 141, alin. (1), lit. a) din Constituție” considerăm că, **Codul electoral al Republicii Moldova, urmează să fie completat cu art.155¹**, în următoarea formulare:

„Articolul 155¹ Verificarea validității textelor supuse referendumului legislativ

(1) Competența de a verifica validitatea în sens formal și material a textelor supuse referendumului republican legislativ îi revine Parlamentului Republicii Moldova.

(2) La recepționarea proiectelor de legi care au fost înaintate pentru referendum de către cetățeni, Parlamentul va solicita avizarea și expertizarea acestora în conformitate cu Legea nr.100 din 22 decembrie 2017 cu privire la actele normative.

(3) În cazul în care Parlamentul va constata că textul proiectului de lege înaintat pentru referendum nu este conform cu condițiile de validitate în sens formal și material sau dacă prezintă probleme de constituționalitate, va putea refuza desfășurarea referendumului, în mod argumentat”.

7. Pentru a asigura alegerilor din Republica Moldova un caracter pe deplin democratic, corect și transparent, în concordanță cu principiile constituționale, considerăm un imperativ absolut ca Parlamentul Republicii Moldova să examineze și să execute cele 6 adrese ale Curții Constituționale formulate prin Hotărârea nr. 34 din 13.12.2016 în care au fost evidențiate numeroase lacune în legislația electorală.

Problema științifică soluționată constă în elucidarea și argumentarea corelației dintre principiile constituționale aplicabile accesului la putere în stat cu modalitățile de a accede la putere într-un

stat democratic, fapt ce a contribuit la clarificarea aspectelor și procedurilor democratice care trebuie respectate și îndeplinite de către cei care doresc să ajungă la putere în stat, acestea având impact asupra sporirii responsabilității reprezentanților poporului și perfecționării legislației naționale în domeniu.

Avantajele și valoarea recomandărilor propuse constau în tratarea multidimensională a principiilor constituționale aplicabile accesului la putere în stat și a modalităților de accedere la putere într-un stat democratic, determinarea curenților în legislația Republicii Moldova și înaintarea unor soluții viabile pentru perfecționarea cadrului normativ în domeniu.

Impactul cercetării asupra dezvoltării științei dreptului se manifestă prin argumentarea legăturii indisolubile dintre modalitățile de accedere la putere într-un stat democratic cu principiile constituționale aplicabile accesului la putere în stat, clarificarea rolului și modalităților de realizare a principiilor constituționale în contextul accesului cetățenilor la putere în stat, generarea unor soluții eficiente pentru o mai bună aplicare și valorificare a acestora în sistemul normativ național, inclusiv prin rezultatele științifice și propuneri de *lege ferenda*.

Planul de cercetări de perspectivă cuprinde următoarele repere:

- Continuarea investigațiilor științifice privind evoluția principiilor constituționale aplicabile accesului la putere în stat, precum și a normelor juridice ce reglementează acest domeniu, drept urmare a evoluției continue a societății prin schimbarea anumitor realități sociale, economice și politice;
- Monitorizarea și cercetarea în continuare a practicii Curții Constituționale a Republicii Moldova referitoare la soluționarea conflictelor constituționale instituționale ce apar între instituțiile statului din diferitele ramuri ale puterii în procesul realizării competențelor sale.

BIBLIOGRAFIE

1. Arseni A. Drept constituțional și instituții politice. Vol. II. Chișinău, 1997. 387 p.
2. Balan M. Considerații privind principiul separației puterilor în stat. p. 5. [on-line] http://laws.uaic.ro/files/docs/articole/2008/Anale2008_art01_BalanMarius.pdf (vizitat la 19.12.2017).
3. Cârnaț T. Drept Constituțional. Chișinău: Print-Caro, 2010. 513 p.

4. Codul electoral al Republicii Moldova nr.1381-XIII, adoptat la 21 noiembrie 1997. În: Monitorul Oficial al RM nr.81 din 08.12.1997, art. 667.
5. Cojocaru A., Safta M. Accesul liber la justiție – principiu constituțional și drept fundamental al persoanei apărat prin jurisprudența Curții Constituționale a României. p.2 [on-line] <https://www.ccr.ro/uploads/RelatiiExterne/2012/conferinta/cojocaru.pdf> (vizitat la 26.06.2018).
6. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994. În: Monitorul Oficial al RM nr.1 din 12.08.1994.
7. Constituția Republicii Moldova: comentariu. Chișinău: Arc, 2012. 576 p.
8. Costachi Gh. Eficiența și legitimitatea puterii de stat. În: Legea și Viața, nr.8, 2015. p. 4-10.
9. Costachi Gh., Cușmir V. Probleme ale statului de drept și administrării democratice. Chișinău, 2001. 286 p.
10. Costachi Gh., Hlipcă P. Organizarea și funcționarea puterii în statul de drept. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011. 664 p.
11. Cuculescu A., Țurcan S. Constitutional principles as fundamental directions of the organization and functioning of the political system. În: Studii juridice universitare, nr. 1-2, anul V, 2012. p. 71-81.
12. Cuculescu A. Alegerile - mecanism democratic de formare a organelor puterii de stat. În: Tendințe contemporane ale dezvoltării științei: viziuni ale tinerilor cercetători. Conferința științifică a doctoranzilor. Chișinău: AȘM, 2014. p. 126.
13. Cuculescu A., Țurcan S. Access to power in the state through the principles of national sovereignty and democracy. În: Studii juridice universitare, nr.1-2, anul VI, 2013. p. 106-117.
14. Cuculescu A. Suveranitatea. Principiu fundamental al constituirii organelor puterii în stat. În: Jurnalul juridic național: Teorie și practică, nr.4 (14), 2015. p. 9-13.
15. Cuculescu A. Democrația – principiu intrinsec instituirii organelor puterii în stat. În: Legea și viața, nr.3 (291), 2016. p. 41-46.
16. Cuculescu A. Partidele politice – componente de bază ale unei societăți democratice. În: Studii juridice universitare. nr.3-4, anul VIII, 2015. p. 162-172.
17. Cuculescu A. Referendumul — modalitate directă de exercitare a suveranității naționale. În: Studii juridice universitare. nr.3-4, anul X, 2017. p. 183-191.

- 18.**Dănișor D.C. Constituția României comentată. București: Universul Juridic, 2009. 363 p.
- 19.**Decizia Plenului Curții Constituționale a României nr.1 din 8 februarie 1994 „Privind liberul acces la justiție al persoanelor în apărarea drepturilor libertăților și intereselor lor legitime. În: Monitorul Oficial al României nr.69 din 16.03.1994.
- 20.**Deleanu I. Instituții și proceduri constituționale: în dreptul român și în dreptul comparat. București: C. H. Beck, 2006. 922 p.
- 21.**Deleanu I. Instituții și proceduri constituționale în dreptul comparat și în dreptul român. Tratat. Arad: Servo-Sat, 2003. 750 p.
- 22.**Guceac I. Curs elementar de drept constituțional. Vol. I. Chișinău: Reclama, 2001. 280 p.
- 23.**Guceac I. Drept electoral. Chișinău:Tipografia Centrală, 2005. 268 p.
- 24.**Hotărârea Curții Constituționale nr.15 din 27.05.1998 cu privire la controlul constituționalității unor prevederi din Codul electoral și a Hotărârii Parlamentului nr.1508-XIII din 18 februarie 1998. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.54-55 din 18.06.1998, art.23.
- 25.**Hotărârea Curții Constituționale nr.10 din 18.07.2008 asupra sesizării pentru interpretarea lit.a) alin.(1) art.141 din Constituție. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.134-137 din 25.07.2008, art.10.
- 26.**Hotărârea Curții Constituționale nr.32 din 15.06.1999 cu privire la confirmarea rezultatelor referendumului republican consultativ din 23 mai 1999. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.67-69 din 01.07.1999, art.43.
- 27.**Ionescu C. Studii de drept constituțional. București: Lumina Lex, 2001. 292 p.
- 28.**Ionescu C. Drept constituțional comparat. București: C. H. Beck, 2008. 436 p.
- 29.**Ionescu C. Principii fundamentale ale democrației constituționale. Vol I. București: Lumina Lex, 1997. 248 p.
- 30.**Legea nr.154 din 20.07.2017 „Pentru modificarea și completarea unor acte legislative”. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.253-264 din 21.07.2017, art.422.
- 31.**Legea nr.387-XV din 19.07.2001 „Cu privire la inițiativa populară de revizuire a Constituției”. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.97 din 17.08.2001, art. 783.

32. Munteanu I. Partidele politice din Republica Moldova: legi, practici și reforme. Chișinău: Cartier, 2010. 170 p.
33. Muraru I., Tănăsescu E. S. Drept constituțional și instituții politice. Ediția a 13-a, Vol. II. București: C. H. Beck, 2009. 290 p.
34. Popa V. Drept public. Chișinău, 1998. 460 p.
35. Tănase E. Accesul liber la justiție - drept fundamental cu valoare de principiu constituțional. În: Administrarea Publică, nr.3(87), iulie - septembrie 2015. p. 139-145.
36. Țurcan S. Valorile constituționale ale Republicii Moldova în raport cu valorile Uniunii Europene. În: Știința juridică universitară în contextul procesului de promovare a valorilor general umane. Chișinău: ULIM, 2015. p. 25-32.
37. Uglean Gh. Drept constituțional și instituții politice. București: România de Măine, 2005. 344 p.
38. Varga A. Constituționalitatea procesului legislativ. București: Hamangiu, 2007. 368 p.
39. Арутюнян Г. Г., Баглай М. В. Конституционное право: Энциклопедический словарь. Москва: Норма, 2006. 544 p.
40. Иванов В.М. Власть, демократия и социальные контрасты. Chișinău, 2002. 443 p.

ADNOTARE

Cuculescu Andrei. „Principiile constituționale aplicabile accesului la putere în stat”. Teză pentru obținerea gradului științific de doctor în drept.

Specialitatea: 552.01. Drept constituțional. Chișinău, 2019.

Structura tezei: introducere, 3 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 233 surse, text de bază 149 pagini. Rezultatele obținute sunt reflectate în 7 articole științifice.

Cuvinte cheie: Principiu constituțional, democrație, suveranitate, popor, putere, alegeri, referendum, sistem electoral, partid politic, autorități reprezentative.

Domeniul de studiu: Drept constituțional.

Scopul lucrării constă în efectuarea unei cercetări științifice a esenței și conținutului principiilor constituționale în contextul accesului cetățenilor unui stat la putere în vederea asigurării legitimității și legalității acesteia.

Obiectivele lucrării: Clarificarea rolului și modalităților de realizare a principiilor constituționale aplicabile accesului la putere în stat în contextul accesului cetățenilor la putere în stat; identificarea și analiza reglementărilor

Constituționale din diferite state privind principiile constituționale aplicabile accesului la putere în stat, evidențierea în acest sens a similitudinilor, diferențelor, restricțiilor, și lacunelor; relieffarea rolului alegerilor și a partidelor politice ca componente fundamentale ale regimului democratic și metode de selecție a conducătorilor politici dintr-un stat; formularea unor recomandări pentru îmbunătățirea cadrului normativ în domeniu.

Noutatea și originalitatea științifică rezidă în faptul că teza constituie un studiu amplu în cadrul căruia se cercetează *corelația* dintre principiile constituționale aplicabile accesului la putere în stat cu modalitățile de accedere la putere în stat și instrumentele de care dispune poporul în formarea organelor de conducere și investirea cu legitimitate a acestora în stat.

Problema științifică soluționată constă în elucidarea și argumentarea corelației dintre principiile constituționale aplicabile accesului la putere în stat cu modalitățile de accedere la putere într-un stat democratic, fapt ce a contribuit la clarificarea aspectelor și procedurilor democratice care trebuie respectate și îndeplinite de către cei care doresc să ajungă la putere în stat, acestea având impact asupra sporirii responsabilității reprezentanților poporului și perfecționării legislației naționale în domeniu.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. Sub aspect *teoretic*, teza de doctorat reprezintă o analiză complexă a corelației dintre principiile constituționale aplicabile accesului la putere în stat cu modalitățile de accedere la putere într-un stat democratic. *Valoarea aplicativă* a lucrării este sesizată prin posibilitatea folosirii ideilor științifice, formulate în cuprinsul tezei în procesul de predare-învățare la facultățile de drept a cursurilor de drept constituțional, politologie, drept electoral etc. În același rând, lucrarea va servi drept suport doctrinar în procesul modificării și completării Constituției, a normelor electorale, precum și la ajustarea legislației interne prevederilor normelor și rigorilor democratice internaționale și cele stabilite de UE.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării, concluziile și recomandările definitivate pe parcursul efectuării studiului, au fost expuse în textele articolelor științifice, în reviste de specialitate, precum și discutate și evaluate în cadrul conferințelor de profil. Rezultatele științifice ale lucrării își vor regăsi reflectarea în procesul de instruire a studenților, masteranzilor și doctoranzilor din cadrul instituțiilor de învățământ superior cu profil juridic în domeniul dreptului public. De asemenea, recomandările de lege ferenda propuse, sunt capabile să contribuie la eficientizarea activității practice a organelor statului și la perfecționarea cadrului legislativ.

АННОТАЦИЯ

Кукулеску Андрей. „Конституционные принципы, применимые доступу к власти в государстве”. Диссертация на соискание учёной степени доктора юридических наук, специальность 552.01 – Конституционное право. Кишинэу, 2019.

Структура диссертации: основные разделы - 3 главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 233 источников, 149 страниц основного текста. Количество публикаций по теме диссертации: 7 научных работ.

Ключевые слова: Конституционный принцип, демократия, суверенитет, народ, власть, выборы, референдум, избирательная система, политическая партия, представительные органы.

Область научного исследования: Конституционное право.

Цель работы является проведение научного исследования по сущности и содержанию конституционных принципов в контексте доступа граждан государства к власти для обеспечения ее легитимности и законности.

Задачи работы: разъяснение роли и условий выполнения конституционных принципов, применимых к доступу к государственной власти в контексте доступа граждан к государственной власти; выявление и анализ положений Конституции других государств о принципах применимых доступу к власти в государстве, подчеркивая в этом смысле сходства, различия, ограничения и пробелы; выделение роли выборов и политических партий в качестве основных компонентов демократического режима и методов отбора политических лидеров в государстве; сформулировать рекомендации по совершенствованию нормативной базы в этой области.

Новизна и научная оригинальность достигнутых результатов заключается в том, что докторская диссертация представляет собой обширное исследование *взаимосвязи* между конституционными принципами, применимыми к доступу к государственной власти, и средствам доступа к государственной власти и инструментам, доступными для граждан в формировании руководящих государственных органов и наделение их легитимностью.

Разрешенная научная проблема заключается в выяснении и определении взаимосвязи между конституционными принципами, применимыми доступу к государственной власти, с формами доступа к государственной власти в демократическом государстве, что способствовало разъяснению демократических аспектов и процедур, которые должны соблюдаться и выполняться теми, кто стремиться к власти в государстве, все это влияет на повышение ответственности

представителей народа и совершенствование нормативной базы в этой области.

Теоретическая и практическая значимость работы. *Теоретически* докторская диссертация представляет собой комплексный анализ соотношения между конституционными принципами, применимыми к доступу к государственной власти, с формами доступа к государственной власти в демократическом государстве. *Практическая ценность* работы воспринимается возможностью использования научных идей, сформулированных в диссертации в процессе обучения на юридических факультетах курсов конституционного права, политологии, избирательного права и т.д. В то же время эта работа будет служить доктринальной поддержкой в процессе внесения изменений и дополнений в Конституцию, избирательных норм, а также приведения внутреннего законодательства в соответствие с международными демократическими нормами и требованиями установленных ЕС.

Имплементация результатов научного исследования. Результаты исследования, выводы и рекомендации, которые были доработаны во время исследования, были представлены в статьях научных статей, в специализированных журналах, а также обсуждены и оценены во время конференций. Научные результаты работы будут отражены в процессе обучения студентов, магистрантов и докторандов высших учебных юридических заведений в области государственного права. Кроме того, предлагаемые рекомендации могут внести свой вклад в рационализацию практической работы государственных органов и совершенствование законодательной базы.

ANNOTATION

Cuculescu Andrei. „Constitutional principles governing access to state power”. Thesis of PhD in law. Speciality: 552.01. Constitutional law. Chişinău, 2019.

The structure of the thesis: introduction, 3 chapters, conclusions and recommendations, bibliography with 233 titles, 149 pages of basic text. The obtained results are published in 7 scientific papers.

Key-words: Constitutional principle, democracy, sovereignty, people, power, elections, referendum, electoral system, political party, representative authorities.

Field of research: Constitutional law.

The purpose of this PhD thesis is to conduct a scientific research on the essence and content of constitutional principles in the context of the access of citizens of a state to power in order to ensure its legitimacy and legality.

Research objectives: Clarifying the role and possibilities for achieving the constitutional principles that are governing access to state power in the context of the access of citizens of a state to power; identify and analyze the constitutions regulations of other states on the principles that governing access to state power, highlighting in this regard the similarities, differences, limitations and gaps; enhancing the role of elections and political parties as fundamental components of the democratic system and methods for the selection of political leaders of a State; formulating recommendations for improving the regulatory framework in the field.

Scientific novelty and originality lies in the fact that the thesis is a comprehensive study within which investigates the *correlation* between constitutional principles governing access to state power by methods of accession to state power and the tools available to the people in the formation of the governing bodies in the state and investing them with legitimacy.

The main scientific problem solved consists in elucidating and justifying the correlation between the the constitutional principles that are governing access to state power with the ways of accession to power in a democratic state, which helped clarify issues and democratic procedures to be followed and met by those wishing to come to power in the state, all of which have an impact on the increase of the responsibility of the people's representatives and the improvement of the national legislation in the field.

Theoretic importance and applicative value of the thesis. *Theoretically*, thesis represents a comprehensive analysis of the correlation between constitutional principles governing access to state power with the ways of accession to power in a democratic state. *The applicative value* of the thesis is perceived by the possibility of using the scientific ideas formulated in the thesis in the process of teaching-learning at law faculties the courses of constitutional law, political science, electoral law, etc. At the same time, the thesis will serve as a doctrinal support in the process of amending and completing the Constitution, electoral norms, as well as adjusting the internal legislation to the provisions of the international democratic norms and rigors and those established by the EU.

Implementation of the scientific results. The research results, the conclusions and the recommendations that were finalized during the study were presented in the scientific articles, in specialized journals, as well as discussed and evaluated during the conferences. The scientific results of the paper will be reflected in the studies process of undergraduate and postgraduate students, of institutions of higher education in Law in the field of public law. Also, the proposed recommendations are able to contribute to improving the practical work of state bodies and improving the legal framework.

CUCULESCU ANDREI

**PRINCIPIILE CONSTITUȚIONALE APLICABILE ACCESULUI
LA PŪTERE ÎN STAT**

SPECIALITATEA: 552.01 – Drept constituȚional

Rezumatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 2019

Hârtie ofset.

Tipar ofset.

Coli de tipar: 1,9

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Tiraj 50 ex.

Comanda nr. 1089

TIPOGRAFIA-SIRIUS S.R.L.